

"De lata byborna" ha rest från Sverige.

Gotlandshövdingen om gammal-svenskbyborna.

— Det var ju tråkigt att det slagit så illa ut med Gammalsvenskbyborna.

Så där ungefär låter det var gång detta i sitt slag säregna kolonisationsproblem kommer på tal.

De resa ju tillbaka till Ryssland och visa sin otacksamhet mot vad vi gjort för dem genom att därtill beljuga förhållandena i Sverige. Den här senaste proklamationen från Leningrad till exempel...

Säkert känna vi litet var igen detta tal, ty det är i var mans mun. Men det har det felet att det bygger på en oriktig grund. Svenskbyproblemet får inte bedömas efter de misslyckade fallen, fastän det är de som framför allt låta tala om sig och komma till synes. Det är fallen som lyckats eller ha utsikter att lyckas, som i främsta rummet bora intressera. Man bör i denna situation ha för ögonen de gamla orden om att "var plaga har sitt skri, blott hälsan tiger still". Det har skriats mycket om de återvändande och tredskande, vilkas hjärtan och sinnen stått öppna för den bolsjevikiska agitationen. Men man har i själva verket hört ganska litet om alla de andra, som arbeta och sträva i tysthet och inte låta trampeta ut sina känslor efter rysspressens diktamen.

Just nu är kanske den allra lämpligaste tiden att söka bilda sig en uppfattning om hur problemet om Gammalsvenskbybornas omplantering i svensk jord slagit ut hittills. Ty två år ha förflutit sedan de första byborna sändes ut från Jönköpingsförläggningen till arbete på svenska gårdar, och i en del fall hålla redan gammalsvenskbybönder på att bärdragas med nu i början. De ga andra årets gröda på sina arrendegårdar. Flertalet av dessa ligga ju på Gotland. Vid ett sammanträffande med landshövding A. E. Rodhe i Visby, som både i sin egenskap av länschef och medlem av Gammalsvenskbystiftelsen s n s arbetsutskott livligt intresserat sig för kolonisationsarbetet och dess många gånger säregna problem, begagnar jag tillfället att spörja honom om hans erfarenheter av gammalsvenskbybornas inplantering på Gotland.

— Det är lugnt att vara av med dem, som nu rest, säger landshövding Rodhe. Och det skulle vara skönt om vi nu kampa igeom en kris. Så jag finge vara i fred för vidare agitation. Men det är väl knappast att hoppas. Det sägs att den specielle svenskbyggitatorn, Kasper Gustafsson, har i uppdrag att taga vid på nytt, när han ordnat det nere i Ukraina för den nu återvända skaran och kan lämna dem på egen hand. Den bästa jordmännen för agitationen är väl nu utnyttjad. Det är ett rätt betecknande förhållande, som förtjänar påpekas i fråga om dem som hittills givit sig tillbaka. De sammanfalla i stort sett med dem, som voro de sista att lämna förläggningen i Jönköping och ge sig ut på försörjningsarbete. De före mot kolonisationen på Gotdrogo alltså att i det längsta

gå kvar i godan ro i kasernernas sysselloshet. Och det är de som nu tala illa om svenskt arbete och svenska arbetsförhållanden. I flertalet fall är det nog folk, som i allmänhet inte vill riktigt förlika sig med arbete utan föredrar att ingenting göra. Men det fanns duktigt folk på sitt sätt även bland dessa. Mattias Knutas till exempel, som vi haft en del bekymmer med och som nu var ett slags ledare för skaran. Han hade plats som kreaturs-skötare vid Varplösa gård under Roma kungsgård, och arrendatorn där hade bara lovord om hans sätt att sköta sin uppgift. Sin del av ladugården höll han monstergill. Men när kallelsen kom att de skulle infinna sig i Stockholm för att där invänta tillfälle till att anträda resan var det omöjligt att hålla dem tillbaka. Kasper Gustafsson hade kallat, och då måste de resa, genast!

— Jag har hört fall — fortsätter landshövding Rodhe — där ett par agitatorer kommit på besök till en svenskbyfamilj och helt enkelt slagit sig ner och stannat för att få tillfälle att riktigt inympa sina läror. I ett sådant fall uppe från norra delarna av ön slutade det med att svenskbybonden efter ett par dagar rent ut sade ifrån på det sätt, som föll sig naturligtast för honom, det vill säga han yttrade sig ungefär så: "Det vore bättre att en kvarnsten bundes om din hals och du sänktes i hafsens djup, än att du stannar här och försöker övertala oss, ty det skall inte lyckas dig." På gav sig äntligen den utsände agitatorn och hans sällskap i väg.

Nu är det naturligtvis så att det allmänna tryckta läget inom jordbruket vällar svarigheter även för svenskbykolonisationen. Men jag undrar, om det inte är lika så gott att vi ha de där svarigheterna att dragas med nu i början. De skola väl i all rimlighets namn någon gång övervinas och vi få bättre tider även för jordbrukaren igen. Ser man det så, ha svenskbyborna i alla fall något att hoppas och vänta på. Än så länge ha de ju inte hunnit av skaffa sig några vanor eller ovanor, utan leva sitt primitiva och sparsamt liv och ha därigenom lättare att möta svarigheterna. Om några år, när de säkerligen allmänt inte kunnat undgå att anpassa sig efter svenska förhållanden och skaffa sig en högre standard och större anspråk, då kanske det skulle falla sig svårare att kämpa igeom en kris. Så jag för min del tror att det är lika så gott att taga den nu.

Det är verkligen glädjande att finna, hur våra egna gotlandsbönder visa sig vara goda och hjälpsamma grannar gent emot svenskbyborna. Allt emellanåt får man höra en svenskbybo berätta, att "bonden" — hans svenskfödde granne — kommit in till honom och gett honom ett gott råd eller ett vänligt handtag i jordbruket. Överhuvudtaget tycks grannsamman vara mycket god mellan de nyinflyttade och de gamla öborna. För egen del jag, säger landshövding Rodhe, inte alls haft något emot kolonisationen på Gotland, som jag tror lämpar sig

bra på många sätt för den samma. Men jag har kanske varit en smula betänksam mot att det skulle gå i allt för hastigt tempo. Det är av behovet att det hela får "sätta sig" så att säga. Jag vill inte att Gotland skall betraktas som något slags "avstjälpningsplats" för ett misslyckat företag, och bland annat ur den synpunkten har jag arbetat mot en allt för forcerad bosättning. Den har i alla fall gått i ganska rask takt, och just i dagarna äro ett par nya egendomsförvärv uppe på dagsordningen.

De som nu rest tycker jag närmast synd om. Oavsett den splittring och meningsskiljaktighet, som resplanerna väckt inom många familjer, där visst inte alla varit ense om lämpligheten att återvända, och där många endast högst nödvunget och uteslutande av hänsyn till föräldrar eller makar förmåtts att följa med, så är det säkert hårda öden de återvändande gå till mötes. Inte heller lastar jag dem för vad de skrivit under där över på rysk jord om behandlingen i Sverige och våra svenska förhållanden, hur illa det än kan skorra. Det kan ju ett barn se att det där ha de inte författat själva. De ha fått sig det förelagt till underskrift, och det har inte varit annat val än att skriva på. Det mesta är ju rent nonsens, vars sanningsvärde var och en med svenska förhållanden förtrogen vet att bedöma. För övrigt har jag just i dagarna haft ett besöksbesvär av en ung svenskbybo till behandling, och där finns klara papper på vad en svensk lantarbetare har för förtjänster, slutar landshövding Rodhe.

N. S. L.

Diverse.

Svensk flicka offer för vit slavhandel?

En 18-årig svenska, Svea Larson, efterlyses i hela Tyskland. Hon skall ha flytt hemifrån iklädd grå overall för några veckor sedan. Det har konstaterats, att hon varit i Hamburg. Man befärar, att flickan kommit i händerna på vita slavhandlare.

En bankkredit på intill 75 milj. doll. till Sverige? NEW YORK. Associated Press meddelar: Förhandlingar ha inletts rörande en preliminär överenskommelse om en bankkredit till Sverige på 50 a 75 milj. dollar. Det torde ännu vara för tidigt att säga huruvida en sådan kredit kommer att uppläggas.

Flygets verkstäder kritiserade. Från den Schlyterska flygkommissionen översändes en skrivelse till försvarsministern, föranledd av den utredning, som chefen för Industribyråns organisationsavdelning, överingenjör O. Kärekull, gjort om flygverkstädernas effektivitet och ekonomi. Utredningen har resulterat i en ytterligare utredning och eventuellt om indragning av en av de centrala flygverkstäderna.

HANDELSERNA I ADALEN INFÖR DOMSTOL.

Kapten Mesterton åklagas för drap och misshandel.

Under största intresse från åhörarnas sida påbörjades den av justitiekanslern anbefallda rättsliga utredningen av kapten Mestertons åtgöranden under oroligheterna i Adalen. Det blev en ansträngande arbetsdag, framför allt för kapten Mesterton, som hela tiden utan uppehåll var utsatt för domarens, åklagarens och advokatens frågor.

Ännu mera ansträngande blev kaptenens uppgift, därigenom att han jämte sitt rätttegenångsbiträde faktiskt stod ensam mot en rad av yngre

energiska åklagare. Den officielle åklagaren, assessor Lind, hade visserligen en del frågor och anmärkningar att framställa, men de efterlevades och skadades rätttegenångsbiträden kompletterade under hela rätttegenångens hans arbete genom ett bombardemang av frågor och anmärkningar. Tidvis blev meningsskiftet så livligt, att domaren måste ingripa och erinra om att det var han, som ägde att framställa frågorna.

Förhandlingarna anknötos så gott som enbart till kapten Mestertons berättelse inför Adalskommisionen. I detta sammanhang må anmärkas att åklagaren och försvaret från början av praktiska skäl överenskommo att låta Adalskommisionens berättelse om de faktiska förhållandena gälla, såvida den icke bestreds på någon punkt från någondera parten. Det blev sålunda fastslaget, att kommissionens berättelse och framför allt dess omdömen icke tillmätas någon bindande betydelse gentemot vad som kan komma fram under rätttegenången.

STOCKHOLM.

Dödsolycka.

För några dagar sedan råkade en plåtslagare, 32-årige Nils Norman, att störta ner från taket på ett 4-våningarshus, Tegnérsgatan 23, där han var sysselsatt med reparationsarbete. Mannen slog i den cementbelagda inre gården och ådrog sig så svåra inre skador att han omedelbart efter ankomsten till Sabbatsberg avled.

Två norskor, butikstjuvar.

Två unga norskor blevo häromdagen anhållna i ett varuhus, misstänkta för butikstöld. De överfördes till kriminalstationen tillsammans med sitt gepäck, där det vid visitation anträffades icke mindre än åtta damhattar, som hade utgått från ett varuhus, som de båda norskorna besökt strax innan de fortsatte till den andra affären, där de blevo anhållna.

Flicka dödad av bilförare i Stureby.

En berusad lastbilschaufför körde på en flicka i Stureby och skadade henne så svårt, att hon avled under vägen till sjukhuset. Chauffören, en man vid namn K. G. Karlström, anställd hos a.-b. Paketbilar, var alltför onykter för att hörras av polisen. Den dödade flickans namn är Ingrid Carlsson, boende i Konsumtionsförenings hus i Örby.

Värade delta i smuglingen, blev slagen.

Kriminalpolisen har i dagarna fått mottaga en anmälan om en upprörande misshandelshistoria ombord på en ångare Ossian. Den anklagade är fartygets köksföreståndare, vilken misshandlade en av fartygets servitriser, så att denna måste söka sjukhusvård. Orsaken till övervaldet mot servitrisen, vilken är omkring 25 år gammal och heter Ester Nyman, uppgives vara den, att hon icke velat vara med om att hjälpa köksföreståndaren att smugla iland spritvaror.

GÖTEBORG.

Litteraturprofessuren i Göteborg.

Docenten vid Lunds universitet Olie Holmberg har återkallat sin ansökan till den tidigare förklarade professuren i litteraturhistoria med poetik vid Göteborgs högskola.

Nytt tankmotorfartyg från Göta-Verken.

M-S "Thordis" har utgått från Göta-Verken för provtag. Fartyget, som är årets tionde leverans, är byggt för Tönnevolds rederi, A.-S. Grönstad, ingenjör Carl G. Lund, tidigare anställd vid Iggesundsverket.

tar 11,400 ton på ett djupgående av 26 fot. Av denna typ har varvet tidigare levererat fem fartyg.

Fartyget är byggt till högsta klass i Lloyds register och har huvuddimensionerna: Längd 470 fot, bredd 59 fot, mallat djup 35 fot 6 tum.

Göteborgsbolsjevikerna klaga för gäves.

Högsta domstolen har fastställt Göta hovrätts utslag att med ändring av Göteborgs rådhusrätts beslut döma tulltillsyningsmannen Knut Senander i Göteborg till två månaders fängelse och 450 kr. böter samt metallarbetaren Karl Andersson i Furulund till tre månaders fängelse och 500 kr. böter. Senander och Andersson hade vid möten, som anordnats av Göteborgs kommunistiska arbetarekommun, sökt förleda till brottsliga gärningar och till ohörsamhet mot lag och laga myndighet, varjämte de gjort sig skyldiga till smädelse av polistjänstemän och i inläggor skrivit vanvördigt mot rådhusrätten.

8-åringen vanvårdades i hemmet.

En åttaårig son till en tjänsteman i Göteborg har av barnavårdsnämnden skilt från sina föräldrar för att erhalla skyddsuppfostran.

Han har sedan han var i år gammal varit utackorderad hos en familj i Olofstorp några mil utanför Göteborg.

Senaste julaften hämtades han emellertid till föräldrahemmet i Göteborg, men sedan han vistats där fyra månader rynde han för att bege sig till fosterföräldrarna. Han blev återförd hem, men har sedan upprepade gånger återvänt till fosterföräldrarna i Olofstorp. Han har för fosterföräldrarna klagat över hård behandling i hemmet och bett att få stanna i Olofstorp. Då han för ett par dagar sedan återkom till Olofstorp, var han både fysiskt och psykiskt nedbruten. Huvudet var omlindat till följd av ett krossar i bakhuvudet, armarna voro blåa och uppsvullna och underkläderna sutto fast över ryggen och axlarna i halvklädda variga sar. På anmälan av fosterföräldrarna föranstaltade kyrkoherden i Olofstorp att gossen blev förd till barnsjukhus i Göteborg, varjämte förhållandet anmälades till barnavårdsnämnden, inför vilken föräldrarna medgivit att vanvård ägt rum.

BLEKINGE.

Förskringraren tog sitt liv vid upptäckten.

I dagarna har upptäckts, att en lägenhetsägare Sven Svensson i Bråtabron, Backaryds socken, förfalskat två lägenhandlingar, den ena 1927 och den andra 1930, som han ingivit till sparbanken i Eriksbo och på vilka han lyft sammanlagt ett par tusen kronor. Då Svensson på sista tiden icke kunnat fullgöra amorteringarna ordentligt, tillskrev banken en av borgensmännen, som meddelade att han icke tecknat på något lån åt Svensson. Denne blev anhållen i sitt hem och förd till landsfiskalskontoret i Ronneby för förhör. Ett obehagligt ögonblick passade emellertid Svensson på att taga sig av daga genom att bringa en dynamitpatron att explodera.

Bohuslän.

Chefsskifte vid Gunnebo bruk.

Chefsskifte åter i dagarna vid Gunnebo bruks dotterbolags anläggning i Varberg. På grund av sjukdom av den nämligen överingenjör Alfred Lindeberg från nämnda befattning samt efterträds av ingenjör Carl G. Lund, tidigare anställd vid Iggesundsverket.